

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РЄЗНІК ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.951(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Суми – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Куліш Анатолій Миколайович,
Сумський державний університет,
директор Навчально-наукового інституту права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Музичук Олександр Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
декан факультету № 1;

доктор юридичних наук, професор
Рядінська Валерія Олександрівна,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України,
завідувач лабораторії проблем правового
та організаційного забезпечення діяльності
Міністерства;

доктор юридичних наук, доцент
Аністратенко Юлія Ігорівна,
Національний університет державної
фіскальної служби України,
професор кафедри фінансового права.

Захист відбудеться 24 квітня 2019 року о 10:00 год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 в Сумському державному університеті за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Сумського державного університету (40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2).

Автореферат розіслано 24 березня 2019 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М. І. Логвиненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні перед Україною стоїть низка питань, від вирішення яких залежать її подальший соціально-економічний розвиток, успіх розпочатих реформ та євроінтеграційного процесу. Одним із таких питань є забезпечення фінансово-економічної безпеки України, так як саме захищеність інтересів держави у фінансово-економічній сфері від внутрішніх та зовнішніх протиправних посягань дозволяє їй повноцінно виконувати свої зобов'язання перед громадянами й міжнародними інституціями. За офіційними даними, у 2018 році рівень тіньової економіки в Україні становив 33 % від рівня ВВП у державі, що свідчить про криміналізацію фінансово-економічних відносин та низький рівень функціонування адміністративно-правового механізму щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, важливе місце в якому належить правоохоронним органам, на які покладено завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування фінансово-економічних правопорушень. Як доказ економічний ефект лише підрозділів податкової міліції у Сумській області за 2018 рік становив майже 145 млн грн, однак виконання не всіма правоохоронними органами завдань у сфері протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями є ефективним. Насамперед це обумовлено тим, що їх діяльність потребує належного правового регулювання, оскільки ряд їх повноважень щодо захисту фінансово-економічних інтересів дублюється, більше того, окремі аспекти здійснення ними своїх завдань залишаються неврегульованими. Про існування проблем правового регулювання правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України свідчить також ідея щодо створення єдиного правоохоронного органу з повноваженнями у сфері протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями. Вищезазначене засвідчує необхідність здійснення глибокого та змістовного наукового вивчення адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України з метою виявлення найбільш гострих проблем і вироблення напрямків їх усунення.

Загальним питанням адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів України присвятили свої праці: Ю. І. Аністратенко, В. Б. Андрєєва, Д. М. Афанасіді, О. М. Бандурка, В. І. Бабенко, Ю. В. Байдін, О. В. Батраченко, О. І. Безпалова, О. О. Бригінець, Ю. А. Ведерніков, В. В. Волоско, Д. В. Власенко, С. А. Вязьмікін, Д. О. Гетманцев, М. В. Голуб, С. М. Горобинський, В. А. Глуховеря, М. В. Грек, О. В. Грідін, В. Г. Гриценко, А. М. Детюк, Н. І. Золотарьова, О. В. Казмірук, М. М. Карпенко, Д. К. Катрич, Т. А. Кобзева, А. Ю. Ковальчук, В. Г. Козленко, Я. М. Когут, А. Т. Комзюк, Т. О. Коломоєць, О. Є. Користін, І. О. Клочко, А. М. Куліш, В. І. Курило, С. Л. Курило, Л. Ю. Іванова, М. Ю. Івчук, О. М. Ілюшик, В. І. Литвиненко, С. І. Лекарь, В. А. Мозгова, Т. Д. Момотенко, О. М. Музичук,

О. Ю. Муравенко, А. Г. Нікуліна, А. В. Носач, Р. В. Олійник, В. Г. Петров, О. І. Петровський, Г. О. Пономаренко, О. В. Пономарьов, В. О. Поярков, В. О. Рядінська, А. В. Самодін, Г. І. Сисоєнко, В. І. Чечерський, С. В. Чумаченко, С. С. Шоптенко, В. І. Фелик, І. Г. Фурман, О. М. Юрченко, В. А. Юсупов та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць із зазначених питань, адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України на рівні комплексного дослідження є маловивченими.

Підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами обумовило оновлення механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України, зокрема в напрямку реорганізації існуючих правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, що привернуло увагу науковців до зазначених питань.

Так, у 2017 році О. О. Бригінець підготував дисертаційне дослідження на тему «Правове забезпечення фінансової безпеки України», де було розглянуто та удосконалено теоретичні положення щодо попередження, мінімізації, ліквідації загроз, що є запорукою сталого розвитку фінансової системи, розкрито адміністративно-правові основи діяльності фіскальних органів стосовно забезпечення фінансової безпеки держави, тоді як адміністративно-правові засади діяльності інших правоохоронних органів у цій сфері залишилися поза увагою науковця.

Однією з останніх наукових праць, в якій окреслено окремі проблеми забезпечення економічної безпеки, є дисертаційне дослідження А. Ю. Ковальчук (2018 р.). «Адміністративно-правовий механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки України», в якому досить ґрунтовно розкрито питання щодо сутності поняття «фінансово-економічна безпека», оцінювання ризиків та загроз фінансово-економічній безпеці, теоретичних засад побудови державного механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки, системи органів державної влади у системі забезпечення фінансово-економічної безпеки. Однак, незважаючи на ряд важливих теоретичних положень, викладених у зазначеному дисертаційному дослідженні питання правоохоронних органів в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки залишається поза увагою.

Серед наукових праць, що є дотичними до дисертаційного дослідження, яке ми представили, необхідно назвати й такі: «Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення національної безпеки України» (С. В. Чумаченко, 2017 р.), присвячена проблемам забезпечення національної безпеки України загалом та ролі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, інститутів громадянського суспільства у забезпеченні національної безпеки України; «Адміністративно-правове забезпечення управління фінансовою системою України» (Т. А. Кобзева, 2018 р.), зміст якої свідчить про комплексне дослідження правових засад державної політики у

сфері функціонування фінансової системи України та адміністративно-правового статусу суб'єктів управління фінансовою системою України. Зазначені наукові праці лише частково характеризують саме правоохоронні органи із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Отже, необхідність оптимізації діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, недостатня теоретична розробленість зазначеного питання та недосконалість правового регулювання діяльності правоохоронних органів загалом обумовлюють актуальність дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., а також у межах науково-дослідних тем Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Удосконалення системи правоохоронних органів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки України» (номер державної реєстрації 0116U006814), «Система критеріїв зовнішнього моніторингу діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки держави» (номер державної реєстрації 0118U003575).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових підходів, чинного законодавства України і практики його реалізації визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, а також напрямки їх удосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно було вирішити такі основні *завдання*:

– визначити поняття й особливості фінансово-економічної безпеки як складової національної безпеки України та об'єкта адміністративно-правової охорони;

– встановити сутність та структуру адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– з'ясувати місце та особливості правоохоронних органів в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– визначити історико-правові аспекти становлення правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– охарактеризувати правове регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України та місце серед

них адміністративно-правового регулювання;

– розкрити поняття та структуру адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України;

– охарактеризувати мету, завдання та функції правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України;

– з'ясувати компетенцію та повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– визначити організаційно-штатну структуру правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України;

– розкрити юридичні гарантії та юридичну відповідальність правоохоронних органів України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави;

– виявити рівні та напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– виокремити адміністративно-правові форми та методи діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни;

– окреслити організаційні основи діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України;

– узагальнити зарубіжний досвід діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави та можливості його використання в Україні;

– оптимізувати систему правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави;

– розробити пропозиції щодо удосконалення критеріїв оцінювання діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми наукового пізнання. *Історико-правовий метод* дозволив визначити історико-правові аспекти становлення правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України (підрозділ 1.4). *Гносеологічний метод* було використано під час з'ясування поняття фінансово-економічної безпеки держави як складової національної безпеки України та об'єкта адміністративно-правової охорони, сутності адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-

економічної безпеки України, адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, визначення рівнів і напрямів, форм та методів діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 3.1–3.3). Порівняльно-правовий метод покладено в основу аналізу законодавства у досліджуваній сфері в Україні та за кордоном (підрозділи 1.5 та 4.1). *Структурно-функціональний аналіз* використано під час визначення місця правоохоронних органів в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки України, окреслення елементів адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України (підрозділи 1.3, 2.2–2.5). *Аналітичний метод* дав можливість опрацювати пропозиції та рекомендації щодо оптимізації правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, координації та взаємодії між ними, удосконалення критеріїв оцінювання діяльності таких правоохоронних органів (підрозділи 3.4, 4.2, 4.3).

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного права, фінансового права, інших галузевих правових наук, зокрема зарубіжних дослідників. Нормативною основою дисертаційного дослідження є Конституція України, міжнародні договори та угоди, нормативно-правові акти національного законодавства радянського та сучасного періодів, проекти законів та інших нормативно-правових актів, що визначають правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, законодавство низки зарубіжних країн, досвід яких щодо правового регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави може бути використаний в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, результати проведених соціологічних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлене дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно на монографічному рівні з використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, врахуванням останніх досягнень юридичної науки, положень чинного законодавства визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України та отримати нові знання, які дозволили сформулювати нові наукові підходи до вдосконалення їх діяльності в сучасних умовах державотворення в Україні.

На підставі проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

– узагальнено та систематизовано акти в яких містяться адміністративно-правові норми, які регулюють діяльність органів Національної поліції України, Національного антикорупційного бюро України, підрозділів податкової міліції ДФС України, Служби безпеки України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави: 1) Конституція України; 2) міжнародні правові акти: а) конвенції; б) угоди; в) договори; г) меморандуми; г) декларації; д) пакти; 3) закони України (загальні та спеціальні); 4) підзаконні нормативно-правові акти (загальні та спеціальні);

– запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» як закріплену на законодавчому рівні сукупність таких елементів, як мета діяльності, завдання, функції, компетенція та повноваження, організаційно-штатна структура, юридичні гарантії та юридична відповідальність зазначених суб'єктів, які загалом визначають місце зазначених правоохоронних органів у системі суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави;

– запропоновано під «компетенцією правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» розуміти комплексний інститут, який включає повноваження (права та обов'язки), предмет відання та просторові межі діяльності правоохоронних органів, які захищають фінансово-економічні інтереси держави від внутрішніх та зовнішніх протиправних посягань;

– виділено групи повноважень правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави: 1) за змістом: інформаційно-аналітичні; повноваження щодо профілактики фінансово-економічних правопорушень; правотворчі; повноваження щодо виявлення, припинення, досудового розслідування фінансово-економічних, адміністративних і кримінальних правопорушень; контрольно-наглядові; повноваження щодо взаємодії та співробітництва з органами влади, правоохоронними органами іноземних держав, окремими громадянами та іншими суб'єктами; 2) за належністю повноважень правоохоронному органу загалом чи лише окремим його підрозділам: основні та спеціальні повноваження; 3) за спрямованістю повноважень правоохоронних органів: функціональні, організаційні та забезпечувальні повноваження;

– під організаційними основами діяльності правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, запропоновано розуміти закріплені національним законодавством положення, які визначають систему управлінських дій, спрямованих на впорядкування структури правоохоронних органів, оптимальний розподіл функціональних обов'язків між підрозділами правоохоронних органів, координацію діяльності правоохоронних органів та взаємодію між ними, належну підзвітність

правоохоронних органів та контроль за їх діяльністю, що в сукупності впливає на ефективність виконання зазначеними суб'єктами покладених на них завдань щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави від протиправних посягань;

удосконалено:

– етапи становлення правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, що збігаються з основними етапами розвитку державно-правової системи України, але мають певну специфіку;

– зміст адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, що містить такі елементи, як державні та недержавні суб'єкти, громадяни; правові норми; методи, засоби діяльності; види, форми дій;

– поняття рівнів та напрямів діяльності правоохоронних органів України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави, відповідно під рівнями діяльності зазначених суб'єктів необхідно розуміти визначений системою і структурою правоохоронних органів їх цілеспрямований вплив на суспільні відносини, які виникають у зв'язку з протидією та боротьбою з правопорушеннями, що посягають на фінансово-економічні інтереси держави, тоді як під напрямками – визначений нормами національного законодавства перелік конкретних дій і рішень, які вчиняються та приймаються правоохоронними органами в рамках закону для досягнення кінцевої мети їх діяльності, а саме зниження рівня фінансово-економічної злочинності;

– перелік критеріїв оцінювання діяльності правоохоронних органів України, що є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, до яких запропоновано відносити: 1) стан дотримання передбачених національним законодавством процесуальних строків; 2) рівень профілактики та розкриття фінансово-економічних злочинів; 3) дотримання вимог законності; 4) громадську думку; 5) професіоналізм; 6) економічний ефект від діяльності;

– місце правоохоронних органів в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки України, обумовлене виконанням останніми правоохоронної функції держави;

– специфіку мети правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, а також сутність та класифікацію завдань і функцій зазначених суб'єктів;

– адміністративно-правові методи діяльності правоохоронних органів України, що є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, під якими запропоновано розуміти визначені національним законодавством способи і прийоми цілеспрямованого впливу правоохоронних органів України щодо усунення причин скоєння фінансово-економічних правопорушень і безпосередньо запобігання скоєнню останніх, а в разі їх

вчинення – припинення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності з метою відшкодування шкоди, завданої фінансово-економічним інтересам держави;

дістало подальшого розвитку:

– визначення сутності поняття «фінансова безпека» як невід’ємного елемента економічної безпеки держави та дефініції «економічна безпека» як складової національної безпеки держави;

– положення щодо створення та діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері захисту фінансово-економічної безпеки держави;

– визначення особливостей організаційно-штатної структури правоохоронних органів України як суб’єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави;

– розуміння сутності юридичних гарантій та юридичної відповідальності правоохоронних органів України як суб’єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, а також необхідність прийняття дисциплінарних статутів для врегулювання питання дисциплінарної відповідальності співробітників правоохоронних органів;

– розуміння поняття «адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів України, що є суб’єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» як сукупності зовнішньо виражених дій чи рішень співробітників правоохоронних органів України, вчинених чи прийнятих ними в межах національного законодавства з метою сприяння ефективному виконанню покладених на них законом завдань щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави;

– пропозиції щодо вдосконалення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів України як суб’єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави;

– дослідження зарубіжного досвіду діяльності правоохоронних органів, які є суб’єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що містяться в дисертації. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем самостійно, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Нові наукові результати дисертації отримані дисертантом особисто.

У науковій статті «Специфіка адміністративно-правового статусу СБУ як суб’єкта захисту фінансової системи держави», підготовленій разом із Н. С. Андрійченко, особисто розглянуто цільовий та компетенційний блоки адміністративно-правового статусу Служби безпеки України та розроблено висновки до статті. У науковій статті «Забезпечення економічної безпеки держави на прикладі податкової сфери: агентно-орієнтований і суб’єктно-правовий підходи», підготовленій спільно з Г. М. Шевченко, дисертантом визначено роль підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби

України у сфері захисту фінансово-економічних інтересів держави та розроблено висновки до статті. У науковій статті «Coordinating Activity of the Prosecutor's Office in the Sphere of Criminality Prevention of Ukraine», підготовленій разом з А. М. Ключко та М. М. Бурбікою, особисто розглянуто особливості дефініції «координація» в аспекті діяльності правоохоронних органів України із запобігання злочинності в державі та розроблено висновки до статті. У науковій статті «A step forward in the minimization of political corruption in financial support of political parties: the experience of Ukraine and Lithuania», підготовленій спільно з А. М. Кулішем та Н. С. Андрійченко, дисертантом вивчено сучасний стан запобігання політичній корупції в Литві через механізм фінансування політичних партій та розроблено висновки до статті.

У монографії «Фінансова система України очима молодих науковців», підготовленій разом із Т. А. Кобзєвою та А. М. Ключко, дисертантом розроблено розділ 3.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані в:

– *науковій діяльності* – як основа для подальших досліджень діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави (акт впровадження Сумського державного університету від 24.12.2018);

– *законотворчій діяльності* – в процесі розроблення законодавства із створення єдиного правоохоронного органу у сфері захисту фінансово-економічної безпеки держави (акт впровадження Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України від 05.12.2018);

– *практичній діяльності* – з метою підвищення ефективності діяльності підрозділів податкової міліції Головного управління ДФС у Сумській області та Управління Служби безпеки України в Сумській області (акти впровадження результатів дослідження в діяльність Головного управління ДФС у Сумській області від 05.12.2018 та діяльність Управління Служби безпеки України в Сумській області від 18.02.2019);

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників та навчальних посібників із дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Судові та правоохоронні органи» (акт впровадження Сумського державного університету від 25.12.2018).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства» (Суми, 2015); «Уголовная политика Республики Беларусь: состояние и пути совершенствования» (м. Барановичі, Республіка Білорусь, 2015); Уголовная политика Республики Беларусь: состояние и пути

совершенствования (м. Барановичі, Республіка Білорусь, 2016); «Україна 2030 – виклики та перспективи» (Доломітові Альпи, Кастелло-ді-Ф'ємме, Італія, 2017); «Human rights: theory and practice» Peer-reviewed materials digest published following the results of the First International educational and scientific forum» (Poland, 2017); «Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє» (Одеса, 2017); «Актуальні проблеми права на сучасному етапі розвитку державності» (Lublin, Poland, 2017); «Science and society» (Roma, Italy, 2017); «The development of legal sciences: problems and solutions» (Kaunas, Lietuva, 2018).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в сорока двох наукових працях, серед яких одноосібна монографія, двадцять три статті, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав (зокрема, 3 статті які індексуються в міжнародній наукометричній базі даних Scopus), дев'ять тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах та сім публікації, які додатково відображають результати дисертаційного дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступу, чотирьох розділів, які включають сімнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 509 сторінок. Список використаних джерел складається з 621 найменування і займає 60 сторінок, додатки викладено на 15 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, окреслюються мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, зазначається наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади діяльності правоохоронних органів України із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» присвячено дослідженню поняття фінансово-економічної безпеки держави як складової національної безпеки держави та об'єкта адміністративно-правової охорони; вивченню сутності та структури адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України; визначенню місця правоохоронних органів в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки України; окресленню історичних етапів становлення правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України; з'ясуванню правових, зокрема адміністративно-правових, засад регулювання діяльності зазначених суб'єктів.

У підрозділі 1.1 «Поняття та особливості фінансово-економічної безпеки як складової національної безпеки України та об'єкта адміністративно-правової охорони» зазначається, що економічна безпека держави відіграє вирішальну роль у досягненні економічного суверенітету держави, забезпеченні економічного розвитку, реалізації ефективної соціальної політики, зростанні національної конкурентоспроможності в умовах міжнародної економічної взаємозалежності, а тому створення ефективного механізму забезпечення економічної безпеки держави дає можливість вчасно виявляти загрози національним економічним інтересам і запобігати заподіянню збитків соціально-економічній системі в цілому. Зважаючи на це, забезпечення економічної безпеки відповідно до положень Конституції України є головними функціями держави, однак відсутня законодавча дефініція «економічна безпека», що, у свою чергу, обумовило існування різних наукових підходів до її розуміння через такі категорії, як «стабільність», «стійкість», «надійність» національної економіки, економічного розвитку, соціально-економічної системи тощо.

На підставі огляду думок науковців щодо визначення змісту поняття «фінансова безпека» зроблено висновок, що більшість учених схиляється до думки, про те, що фінансова безпека є невід'ємною складовою економічної безпеки держави, яка забезпечує захищеність державних інтересів у фінансовій сфері від ряду зовнішніх і внутрішніх загроз.

Зважаючи на те, що економічна безпека є складовою національної безпеки, а фінансова – невід'ємний елемент економічної безпеки держави, обґрунтовано доцільність об'єднання зазначених понять в одне – фінансово-економічна безпека, зміст якого повинен охоплювати також перелік суб'єктів, які захищають фінансово-економічну безпеку держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

У підрозділі 1.2 «Сутність та структура адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України» підкреслюється, що метою функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави є досягнення максимальної стабільності функціонування економіки, створення основи для її майбутнього зростання, а основним завданням – попередження та виявлення потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз.

Досліджено наукові думки з приводу розуміння сутності та структури адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Запропоновано під адміністративно-правовим механізмом забезпечення фінансово-економічної безпеки держави розуміти систему органів державної влади та різних інститутів громадянського суспільства, які на основі норм національного законодавства та за допомогою певних методів, форм, засобів і способів забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. Спираючись на аналіз останніх положень наукової доктрини встановлено, що

елементами адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави є: 1) державні та недержавні суб'єкти, які здійснюють управління фінансово-економічною безпекою держави, захищають фінансово-економічні інтереси держави від внутрішніх чи зовнішніх протиправних посягань чи беруть участь у відносинах, пов'язаних з управлінням і забезпеченням фінансово-економічної безпеки держави, зокрема: а) органи загальної компетенції; б) органи спеціальної галузевої компетенції; в) органи спеціальної функціональної компетенції; г) органи територіального управління та місцевого самоврядування; ґ) суб'єкти господарювання та пов'язані з ними інститути громадянського суспільства (політичні партії, профспілки, організації підприємців); д) громадяни; 2) правові норми, що закріплюють повноваження, функції суб'єктів управління та захисту фінансово-економічної безпеки держави, тобто забезпечують змістовність їх впливу на суспільні відносини, об'єктом яких є фінансово-економічна безпека держави, і визначають відповідні взаємозв'язки між зазначеними суб'єктами; 3) методи, засоби діяльності, спрямовані на забезпечення стабільного розвитку економіки держави, тобто сукупність незаборонених національним законодавством засобів діяльності органів управління та захисту фінансово-економічної безпеки держави, спрямованих на забезпечення стабільного розвитку економіки держави; 4) форми діяльності суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави за допомогою яких практично реалізуються їх завдання й функції у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Визначено, що підвищення ефективності дії адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави може відбутися лише за умови подальшого вдосконалення його елементів.

У підрозділі 1.3 «Місце та особливості правоохоронних органів в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки України» зазначається, що захист фінансово-економічних інтересів держави покладено на правоохоронну систему. Наголошено, що на сьогодні відсутнє визначення поняття «правоохоронна система» в законодавстві України, а підхід законодавця до розуміння дефініції «правоохоронні органи», які є невід'ємним елементом правоохоронної системи, обумовлює існування ряду підходів до її визначення. Зважаючи на те, що розглянуто основні доктринальні положення щодо сутності поняття «правоохоронні органи», зроблено висновок, що правоохоронні органи є самостійною, відособленою за ознакою професійної діяльності групою державних органів, на які законодавством покладено виконання правоохоронних завдань та функцій.

Акцентовано увагу на важливому напрямі правоохоронної діяльності – захисті економічної безпеки, тобто захисті інтересів населення та держави від протиправних суспільно небезпечних дій всередині держави. Для більш кращого усвідомлення місця правоохоронних органів в адміністративно-

правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави узагальнено емпіричні дані щодо результатів їх діяльності як суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави.

У підрозділі 1.4 *«Історичні засади становлення та діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України»* наголошено, що ґрунтовне та системне дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України можливе лише за умови попереднього послідовного вивчення особливостей становлення таких правоохоронних органів.

Окремо виокремлено п'ять етапів становлення та діяльності підрозділів захисту економіки органів внутрішніх справ, зокрема: 1-й етап (1924–1937 рр.) – створення Економічного відділу в Державному політичному управлінні; 2-й етап (1937–1991 рр.) – створення Відділу боротьби з розкраданням соціалістичної власності та спекуляцією; 3-й етап (1991–1993 рр.) – утворення у структурі Міністерства внутрішніх справ України Служби захисту економіки від злочинних посягань; 4-й етап (1993–2015 рр.) – створення в результаті реорганізації попередньої служби Державної служби боротьби з економічною злочинністю, а згодом Департаменту державної служби боротьби з економічною злочинністю; 5-й етап (із 2015 р.) – утворення органів Національної поліції України та створення Департаменту захисту економіки.

В історичній генезі підрозділів із захисту економіки органів безпеки виділено три етапи: 1-й етап (1954–1991 рр.) – утворення економічного управління у структурі КДБ УРСР; 2-й етап (грудень 1991 – січень 1998 рр.) – утворення Управління економічної безпеки Служби національної безпеки України; 3-й етап (із січня 1998 р.) – утворення в структурі Служби безпеки України Департаменту економічної безпеки, який згодом було перейменовано в ДКЗЕД, а пізніше – Головне управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економіки. В діяльності підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України виокремлено: 1-й етап (1992–1996 рр.) – діяльність двох структурних підрозділів у сфері боротьби з фінансово-економічними злочинами – підрозділів податкових розслідувань Державної податкової служби України та підрозділів по боротьбі з кримінальним приховуванням прибутків від оподаткування у складі ДСБЕЗ Міністерства внутрішніх справ України; 2-й етап (з 1996 р.) – створення підрозділів податкової міліції.

Наголошено також на тому, що становлення органів прокуратури України охоплюється декількома періодами, а саме: період входження України до складу Російської імперії (1722–1917 рр.); період Української Народної Республіки (1917–1922 рр.); період СРСР (1922–1991 рр.); період незалежності України (з 1991 року до сьогодні).

У підрозділі 1.5 «Правове регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України та місце серед них адміністративно-правового регулювання» наголошено, що на сучасному етапі реформування правоохоронних органів України існує необхідність належного правового регулювання діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. Окремо розглянуто сучасний стан правового регулювання діяльності таких правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, як Національна поліція України, підрозділи податкової міліції Державної фіскальної служби України, Служба безпеки України, органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України.

Виокремлено проблемні питання правового регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, зокрема: 1) застарілість окремих нормативних актів, наприклад, проходження служби співробітниками підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України здійснюється на основі підзаконного акта 1998 року, а діяльність Служби безпеки України регулюється Законом України «Про Службу безпеки України», прийнятого ще в 1992 році, хоча її спеціальне призначення, навпаки, повинно було стимулювати законодавця прийняти новий нормативний акт з урахуванням сучасних умов розвитку держави та вимог суспільства; 2) суперечливість норм одного нормативного акту нормам іншого, наприклад норм Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» положенням Конституції України. Звернено увагу на цілі та завдання розвитку національної фінансової системи, задекларовані у відповідних офіційних документах.

На підставі проведеного дослідження зроблено висновок, що адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України являють собою формально визначені і закріплені в актах національного законодавства положення, спрямовані на врегулювання питань щодо створення та діяльності правоохоронних органів України у сфері протидії і боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями. Класифіковано джерела адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України таким чином: Конституція України; міжнародні документи (конвенції, угоди, договори, меморандуми, декларації, пакти); закони України (загальні й спеціальні); підзаконні акти (загальні та спеціальні).

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як спеціальних суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України» присвячено з'ясуванню поняття та структури адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України; розкриттю сутності таких елементів адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення

фінансово-економічної безпеки України, як мета, завдання, функції зазначених суб'єктів, їх компетенція та повноваження, організаційно-штатна структура, а також юридичні гарантії їх діяльності та юридична відповідальність.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та структура адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України»* зазначається, що кожен правоохоронний орган України відіграє свою роль у захисті фінансово-економічної безпеки держави, а тому вивчення їх адміністративно-правового статусу саме як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України є актуальним та необхідним для з'ясування специфіки їх діяльності, виявлення існуючих недоліків правової регламентації їх статусу та формулювання пропозицій щодо їх усунення.

З'ясовано сутність категорії «правовий статус» у загальнофілософській і юридичній площинах. Розглянуто сутність та зміст поняття «адміністративно-правовий статус», висвітлено структуру адміністративно-правового статусу та охарактеризовано її складові елементи. Ґрунтуючись на існуючих наукових підходах, запропоновано під поняттям «адміністративно-правовий статус правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» розуміти закріплену на законодавчому рівні сукупність таких елементів, як мета діяльності, завдання, функції, компетенція і повноваження, організаційно-штатна структура, юридичні гарантії та юридична відповідальність зазначених суб'єктів, що загалом визначають місце зазначених правоохоронних органів у системі суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави.

У підрозділі 2.2 *«Мета, завдання та функції правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України»* з'ясовано сутність категорій «мета правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України», «завдання правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України» та «функції правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України». Для цього вивчено наукові підходи щодо тлумачення таких понять, як «мета», «мета правоохоронної діяльності», «завдання», «завдання правоохоронної системи», «функції», «правоохоронні функції».

Встановлено, що нормативними актами, що регламентують діяльність правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, прямо не визначено мети їх діяльності, однак на підставі аналізу норм національного законодавства з'ясовано, що мета діяльності Національного антикорупційного бюро України, підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, Головного управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки Служби безпеки України і підрозділів Національної поліції України є подібною та полягає в усуненні причин та умов, що сприяють скоєнню правопорушень, усуненні таких правопорушень,

притягненні винних осіб до відповідальності. Виняток становлять лише органи прокуратури України, мета діяльності яких істотно відрізняється від вищезазначених правоохоронних органів.

З'ясовано, що завдання правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки, – це обмежені ресурсами короткострокові цілі їх організації та діяльності, спрямовані на досягнення довгострокової мети – захист фінансово-економічних інтересів держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. При цьому на законодавчому рівні визначено завдання майже всіх правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України, виняток становлять лише органи прокуратури, завдання яких у Законі України «Про прокуратуру» не закріплені, а завдання і функції Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України в підзаконному акті, який регламентує її діяльність, ототожнюються.

Зроблено висновок, що правоохоронні органи із забезпечення фінансово-економічної безпеки України здійснюють такі функції, як оперативно-розшукову діяльність, проведення дізнання та слідства, профілактичну діяльність, взаємодію з державними і недержавними суб'єктами щодо протидії фінансово-економічним правопорушенням, які є безперервними, постійними і такими, що не залежать від певних подій, напрямками їх діяльності.

У підрозділі 2.3 *«Компетенція та повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України»* зазначається, що компетенція як сфера діяльності правоохоронних органів є ширшим, а повноваження, які передбачають їх обов'язок і право на здійснення певних дій, – вузьким поняттям. Для з'ясування особливостей компетенції і повноважень правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України розглянуто наукові підходи до розуміння понять «компетенція правоохоронних органів» та «повноваження правоохоронних органів».

Визначено, що компетенція правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України є комплексним інститутом, який включає повноваження, предмет відання та просторові межі діяльності правоохоронних органів, що захищають фінансово-економічні інтереси держави від протиправних посягань. Розглянуто повноваження кожного з правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, надані їм національним законодавством.

В порівняльному аспекті розглянуто повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України щодо розслідування фінансово-економічних злочинів, за результатами зроблено висновок, що фінансово-економічні злочини підслідні не одному правоохоронному органу, це, заважає їм зосереджувати наявні ресурси на протидії та боротьбі безпосередньо з основними для їх діяльності злочинами. Розкрито специфіку повноважень органів прокуратури щодо здійснення нагляду та процесуального керівництва, підрозділів податкової міліції

Державної фіскальної служби України з реалізації податкового контролю і Служби безпеки України щодо контррозвідувальної діяльності.

Класифіковано повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: 1) за змістом: а) інформаційно-аналітичні; б) правотворчі; в) контрольно-наглядові; г) повноваження щодо профілактики фінансово-економічних правопорушень; ґ) повноваження щодо виявлення, припинення, досудового розслідування фінансово-економічних правопорушень; д) повноваження щодо взаємодії і співробітництва з органами влади, правоохоронними органами іноземних держав, громадянами та іншими суб'єктами; 2) за можливістю їх здійснення правоохоронним органом загалом чи лише окремими його підрозділами: а) основні; б) спеціальні; 3) за спрямованістю: а) функціональні; б) організаційні; в) забезпечувальні.

У підрозділі 2.4 *«Організаційно-штатна структура правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України»* наголошено, що покладені на правоохоронні органи із забезпечення фінансово-економічної безпеки України завдання та функції обумовлюють їх організаційно-штатну структуру, більше того, від якісно організованої внутрішньої діяльності правоохоронного органу залежить ефективність виконання ним своїх завдань та функцій у сфері захисту фінансово-економічних інтересів держави.

На підставі теоретичних положень щодо розуміння організаційно-штатної структури правоохоронних органів України та норм чинного національного законодавства, які регламентують діяльність правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, розкрито та узагальнено особливості організаційно-штатної структури органів Національної поліції України, підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, Національного антикорупційного бюро України, органів прокуратури та Служби безпеки України. Окрему увагу приділено кадровому забезпеченню правоохоронних органів як суб'єктів захисту фінансово-економічних інтересів держави.

У підрозділі 2.5 *«Юридичні гарантії та юридична відповідальність правоохоронних органів України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави»* з'ясовано сутність юридичних гарантій і юридичної відповідальності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, для цього розкрито зміст дефініцій «юридичні гарантії» та «юридична відповідальність».

Встановлено, що юридичні гарантії діяльності правоохоронних органів загалом є закріпленими на законодавчому рівні засобами і способами, які уможливають реалізацію покладених на правоохоронні органи завдань, функцій та забезпечують захист прав і свобод співробітників правоохоронних органів, які діють від імені держави, від порушень. На підставі аналізу положень нормативних актів визначено, що юридичні гарантії діяльності правоохоронних органів України містяться в декількох нормативно-правових

актах, зокрема в Законах України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про державну службу», Кримінальному процесуальному кодексі України тощо. Розкрито зміст таких юридичних гарантій діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, як: 1) державний захист співробітників правоохоронних органів, яка вдало доповнюється положеннями чинного кримінального законодавства, якими встановлюється відповідальність за суспільно небезпечні діяння, які посягають на життя, здоров'я співробітника правоохоронного органу чи здійснення ним своїх повноважень; 2) гарантії діяльності оперативних підрозділів за Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»; 3) соціальні гарантії співробітників правоохоронних органів за Законом України «Про державну службу»; 4) матеріально-технічне та кадрове забезпечення правоохоронних органів; 5) гарантії незалежності діяльності правоохоронних органів. Узагальнено існуючі у науковій доктрині класифікації юридичних гарантій діяльності правоохоронних органів загалом.

Зроблено висновок, що співробітники правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України можуть бути суб'єктами дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної, а також кримінальної відповідальності. Ґрунтуючись на теоретичних та законодавчих положеннях, розглянуто особливості зазначених видів юридичної відповідальності, при цьому окрему увагу приділено дисциплінарній відповідальності співробітників правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Розділ 3 «Зміст діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України» присвячено визначенню рівнів та напрямів діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, з'ясуванню сутності й класифікації адміністративно-правових форм і методів діяльності зазначених суб'єктів, характеристиці організаційних основ діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

У підрозділі 3.1 *«Рівні та напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України»* зазначається, що стабільний захист фінансової та економічної складових національної безпеки як однієї з важливих умов для проведення успішних реформ потребує активної й постійної діяльності правоохоронних органів на всіх рівнях та за всіма напрямками, оскільки винятково за цих умов можлива реальна протидія наявним і потенційним загрозам фінансово-економічним інтересам держави.

На підставі положень наукової доктрини та норм чинного національного законодавства викладено власне розуміння сутності рівнів та напрямів діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Виділено такі рівні діяльності правоохоронних органів із

забезпечення фінансово-економічної безпеки України, як міжнародний, загальнодержавний та регіональний, розкрито специфіку кожного з них, акцентовано увагу на нормативних документах та емпіричних даних, що свідчать про сучасний стан діяльності правоохоронних органів за кожним рівнем. Пропонована градація рівнів обумовлена тим, що значна кількість наявних чи потенційних загроз фінансово-економічній безпеці країни має чи може мати екзогенне походження, що обумовлює необхідність спільної діяльності вітчизняних правоохоронних органів та міжнародних іноземних суб'єктів для ефективнішої протидії таким явищам. Ще однією істотною передумовою є законодавчо визначена організаційно-структурна побудова правоохоронних органів – склад кожного з них передбачає центральне (голове) управління, яке виконує координуючу, контролюючу й інші функції на загальнодержавному рівні. У свою чергу, передумовою для виокремлення регіонального рівня є існування в системі кожного з правоохоронних органів територіальних (регіональних) управлінь (органів), юрисдикція яких поширюється на одну або декілька областей.

Виділено два напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: 1) стратегічний напрям, що передбачає інформаційно-аналітичну роботу – збирання, аналіз інформації про стан фінансово-економічної злочинності в державі, прогнозування зниження чи зростання рівня фінансово-економічної злочинності, виявлення та усунення причини і умов, що її обумовлюють, удосконалення нормативних актів, спрямованих на протидію та боротьбу з фінансово-економічною злочинністю, формування стратегії діяльності; 2) тактичний напрям – проведення сукупності оперативно-розшукових заходів з метою виявлення злочинів, які посягають на фінансово-економічні інтереси держави, їх припинення, належне документування та розслідування. При цьому наголошено на тому, що взаємодія правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки матиме місце як під час стратегічного, так і під час тактичного напрямку діяльності таких правоохоронних органів.

У підрозділі 3.2 «Адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни» зазначається, що дії правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України знаходять своє практичне вираження в різних адміністративно-правових формах, реалізація відповідних повноважень за будь-якою з них спрямована забезпечити максимальну ефективність роботи названих органів на всіх визначених рівнях і за всіма напрямками. У зв'язку з цим розглянуто загальнотеоретичний зміст поняття «форма», для цього проаналізовано відповідні словникові, енциклопедичні та інші джерела.

Досліджено наукові підходи до тлумачення змісту та ознак понять «адміністративно-правові форми», «адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів». Визначено поняття «адміністративно-правові форми

діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України». Узагальнено існуючі підходи до класифікації адміністративно-правових форм діяльності, зокрема правоохоронних органів. Розкрито специфіку адміністративно-правових форм діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, серед яких: 1) правові форми: а) видання юридичних, індивідуальних актів; б) укладення адміністративних договорів; в) вчинення юридично значущих дій, 2) організаційні форми: а) розгляд звернень; б) проведення нарад; в) інформаційно-аналітична робота; г) матеріально-технічні операції.

У підрозділі 3.3 «Адміністративно-правові методи діяльності правоохоронних органів України, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави» наголошено, що неефективна діяльність правоохоронних органів з забезпечення фінансово-економічної безпеки України часто пов'язана із недовірливим використанням існуючого спектра адміністративно-правових методів, покликаних створювати максимально сприятливі передумови для ефективного реалізації адміністративно-правових форм їх діяльності.

Зважаючи на те, що у вітчизняній та зарубіжній доктрині відсутнє поняття «адміністративно-правові методи діяльності правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку країни», для повноти й всебічності дослідження з'ясовано сутність таких дефініцій, як «метод», «адміністративно-правовий метод», «метод адміністративного права», «метод адміністративно-правового регулювання». Особливу увагу приділено ознакам та класифікації саме адміністративно-правових методів. На підставі проведеного дослідження запропоноване авторське бачення сутності поняття «адміністративно-правові методи діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України».

Серед адміністративно-правових методів діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України виділено переконання і примус. Розкрито зміст кожного із зазначених адміністративно-правових методів. Зроблено висновок, що метод примусу в частині врегулювання відносин у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки держави є найпопулярнішим серед інших методів. Зважаючи на те, що різновидом примусу є адміністративний примус, визначено його сутність та особливості. Зокрема, з'ясовано, що однією з особливостей адміністративного примусу є його комплексний характер, який полягає в тому, що його змістом охоплюються: 1) методи адміністративного припинення; 2) методи адміністративного нагляду та контролю; 3) методи адміністративно-правової заборони; 4) методи адміністративного регулювання. При цьому аналіз нормативних актів, які регулюють діяльність Національної поліції України, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро, підрозділів податкової міліції, органів прокуратури як суб'єктів забезпечення фінансово-

економічної безпеки держави, свідчить про те, що безпосередньо методи адміністративного припинення наявні в їх діяльності.

У підрозділі 3.4 «*Організаційні основи діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України*» підкреслюється, що ефективність правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України залежить від належної організації їх діяльності та злагодженої взаємодії між ними. Відповідно звернено увагу на сутність поняття «організація», на підставі чого сформульоване авторське визначення поняття «організаційні основи діяльності правоохоронних органів України, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України».

Акцентовано увагу, що організаційні основи діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України передбачають: 1) впорядкованість їх структури; 2) розподіл функціональних обов'язків між їх підрозділами; 3) координацію їх діяльності; 4) взаємодію між ними; 5) їх підзвітність; 6) контроль за їх діяльністю. Зроблено висновок, що реалізація вищенаведених положень базується на принципах організації та діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. При цьому особлива увага приділена таким принципам, як: а) поєднання єдиначальності та колегіальності; б) підконтрольність і підзвітність суспільству та визначеним законом державним органам; в) політична нейтральність/позапартійність; г) територіальність; г) відкритість і прозорість.

Визначено, що взаємодія правоохоронних органів України загалом на сьогодні врегульована досить фрагментарно, що підтверджується наявністю лише загальних положень щодо їх взаємодії між собою та з іншими суб'єктами у спеціальних нормативних актах, що регламентують їх діяльність, та Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Тоді як питання щодо взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії та боротьби з фінансово-економічними злочинами, які завдають істотної шкоди інтересам суспільства та держави, а також набули транснаціонального характеру, взагалі залишається поза увагою.

Розглянуто адміністративно-правові засади координації діяльності правоохоронних органів України. Встановлено, що координацію діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України можна класифікувати за основними напрямками їх діяльності на: координацію діяльності зазначених правоохоронних органів України із попередження фінансово-економічної злочинності та координацію діяльності зазначених правоохоронних органів на стадії розслідування.

Виявлено недоліки організаційних основ діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, зокрема, щодо взаємодії між ними та іншими суб'єктами, а також координації їх діяльності, і сформульовано відповідні пропозиції щодо їх усунення.

Розділ 4 «Напрямки вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України» присвячено вивченню зарубіжного досвіду діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави та з'ясуванню можливостей його використання в Україні; дослідженню напрямків оптимізації правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України; формулюванню пропозицій щодо удосконалення оцінювання діяльності зазначених суб'єктів.

У підрозділі 4.1 *«Зарубіжний досвід діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави та можливості його використання в Україні»* звертається увага на те, що удосконалення діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України потребує вивчення та запозичення досвіду провідних зарубіжних держав щодо організації діяльності таких правоохоронних органів. Ця необхідність обумовлена тим, що в Україні відсутній досвід діяльності одного правоохоронного органу держави, на який покладено завдання щодо протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями. Крім того, поява нових форм скоєння фінансово-економічних правопорушень, зокрема транскордонна злочинність, свідчить про необхідність оптимізації діяльності правоохоронних органів, які захищають фінансово-економічні інтереси суспільства і держави.

Особливу увагу приділено організації та діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки таких держав, як Італія, Румунія, Македонія, Австрія, Хорватія, Грузія, Латвія, Литва, Норвегія, Республіка Киргизія, Республіка Казахстан. Виокремлено позитивні аспекти діяльності зазначених суб'єктів з метою їх подальшого використання для вдосконалення діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Окрему увагу при цьому звернено на те, що у вищезгаданих державах функціонує єдиний правоохоронний орган, уповноважений на протидію та боротьбу з фінансово-економічними правопорушеннями, при цьому найбільш поширеним є їх функціонування з підпорядкуванням міністру фінансів.

У підрозділі 4.2 *«Оптимізація правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави»* акцентовано на тому, що питання оптимізації правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України довгий час не втрачає своєї актуальності, про що яскраво свідчить низка законопроектів щодо реорганізації існуючих підрозділів правоохоронних органів України, уповноважених здійснювати протидію та боротьбу з фінансово-економічними правопорушеннями та створення єдиного правоохоронного суб'єкта із такими повноваженнями, зважаючи на дублювання їх повноважень, показники економічної ефективності, результати соціологічних досліджень.

Розглянуто основні положення законопроектів «Про Службу фінансових розслідувань» (2014), «Про Фінансову поліцію» (2016), «Про Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію)» (2017), «Про Національне бюро фінансової безпеки України» (2018). Проведено порівняльну характеристику положень останніх законопроектів, а саме «Про Службу фінансових розслідувань (фінансову поліцію)», «Про Національне бюро фінансової безпеки України» та виявлено принципові відмінності щодо правового статусу правоохоронного органу, який пропонується утворити. Визначено та обґрунтовано недоліки законопроекту «Про Національне бюро фінансової безпеки України». Наголошено на тому, що створення такого органу лише ускладнить існуючу систему правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, оскільки ним хоча і змінюється підслідність фінансово-економічних злочинів, але не усувається дублювання повноважень між органами поліції, Національним антикорупційним бюро України, Службою безпеки України, Національним бюро фінансової безпеки України. Крім пропозицій щодо доопрацювання законопроекту «Про Національне бюро фінансової безпеки України», обґрунтовано також доцільність підпорядкування єдиного правоохоронного органу із забезпечення фінансово-економічної безпеки України Міністерству фінансів та створення єдиного центру з метою консолідації ресурсів сьогодні правоохоронних органів, які розслідують фінансово-економічні злочини, та органів держави, які не мають таких повноважень, але до відання яких належать інші важливі функції у сфері запобігання фінансово-економічним злочинам.

У підрозділі 4.3 «Удосконалення критеріїв оцінювання діяльності правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» зауважується, що в умовах реформування правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України особливої актуальності набуває питання оцінювання їх діяльності, здійснення якого не можливе без наявності відповідного переліку критеріїв.

Звернено увагу на зміст понять «критерій» та «ефективність», у зв'язку з цим вивчено наукові точки зору з приводу розуміння цих категорій. Досліджено також загальнотеоретичні підходи щодо класифікації критеріїв оцінювання діяльності державних органів. Виокремлено недоліки сучасного оцінювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України лише за кількісними критеріями – неякісне досудове розслідування злочинних діянь, порушення прав громадян, створення штучних показників розкриття злочинів.

Обґрунтовано позицію, згідно з якою виконання завдань і функцій, покладених на правоохоронні органи щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки України, слід оцінювати за такими критеріями як: 1) стан дотримання передбачених законодавством процесуальних строків; 2) рівень профілактики та розкриття фінансово-економічних злочинів; 3) дотримання

вимог законності; 4) громадську думку; 5) професіоналізм; 6) економічний ефект.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми – визначення сутності та особливостей адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, що стало основою для розроблення відповідних пропозицій та рекомендації щодо їх удосконалення. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, спрямованих на досягнення поставленої мети, основні з яких викладено нижче.

1. Встановлено, що категорії «економічна безпека» та «фінансова безпека» є предметом дослідження науковців у галузі права, економіки, політології тощо. У зв'язку з цим існує велика кількість підходів до їх тлумачення, хоча жоден із них не є універсальним. Зважаючи на те, що економічна безпека є складовою національної безпеки, а фінансова – невід'ємний елемент економічної безпеки держави, запропоновано об'єднати ці поняття в одне – фінансово-економічна безпека, при визначенні якого необхідно застосовувати комплексний підхід, ураховуючи особливості понять економічної і фінансової безпеки.

2. Визначено поняття «адміністративно-правовий механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» як системи органів державної влади та різних інститутів громадянського суспільства, які на основі норм національного законодавства та за допомогою певних методів, форм, засобів і способів забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. У свою чергу, до елементів такого механізму запропоновано відносити: державні та недержавні суб'єкти, громадян; правові норми; методи, засоби діяльності; види, форми дій.

3. Обґрунтовано, що правоохоронні органи України займають важливе місце в механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, оскільки вони виявляють потенційні та існуючі загрози фінансовим та економічним інтересам держави, оперативно їх усувають та притягують винних осіб до юридичної відповідальності, про що прямо свідчать результати їх діяльності.

До правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, зважаючи на положення Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», а також спеціалізованих нормативно-правових актів, запропоновано віднести лише органи Національної поліції України, Служби безпеки України, прокуратури, підрозділи податкової міліції Державної фіскальної служби України та Національне антикорупційне бюро України.

4. Досліджено історичні аспекти створення та діяльності

правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Запропоновано виділяти декілька етапів їх становлення, що збігаються з основними етапами розвитку державно-правової системи України, але мають певну специфіку.

5. Узагальнено та систематизовано акти, в яких містяться адміністративно-правові норми, що регулюють діяльність органів Національної поліції України, Національного антикорупційного бюро України, підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, Служби безпеки України, органів прокуратури України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави таким чином:

1) Конституція України – Основний закон держави, що займає найвище місце в ієрархії системи національного законодавства та закріплює основні правові засади здійснення будь-якої діяльності, зокрема діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави;

2) міжнародні документи, до яких входять: а) конвенції (Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини, Європейська конвенція про видачу правопорушників, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах, Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах, Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом та про фінансування тероризму та інші); б) угоди (Угода про правову допомогу і співробітництво між Генеральною прокуратурою України і Генеральною прокуратурою Литовської Республіки (1992), Угода держав СНД про співробітництво в боротьбі зі злочинами у сфері економіки (1996), Угода про технічне співробітництво між Державною податковою службою України та Службою державних доходів Латвійської Республіки (2012), Угода про технічне співробітництво між Державною податковою службою України та Міністерством фінансів Грузії (2012), Угода про технічне співробітництво між Державною податковою службою України та Головною державною податковою інспекцією при Міністерстві фінансів Республіки Молдова (2012) та інші); в) договори (Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах (1993), Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах (1996), Договір між Україною та Ісламською Республікою Іран про видачу правопорушників (2004) та інші); г) меморандуми (Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України та Федеральною прокуратурою Швейцарської Конфедерації в боротьбі з організованою злочинністю і відмиванням доходів (1999) та інші); г) декларації (Загальна декларація прав людини, Декларація про поліцію); д) пакти (Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та інші);

3) нормативно-правові акти, які можна класифікувати на: а) закони загальної дії – Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992), «Про інформацію» (1992), «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» (1993), «Про державну таємницю» (1994), «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (2003), «Про захист персональних даних» (2010), «Про доступ до публічної інформації» (2011) «Про запобігання корупції» (2014), «Про очищення влади» (2014), «Про національну безпеку України» (2018), Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України; б) спеціалізовані закони – Закони України «Про Службу безпеки України» (1992), «Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України» (2005), Розділ XVIII² Податкового кодексу України (2010), «Про Національне антикорупційне бюро України» (2014), «Про прокуратуру» (2014) «Про Національну поліцію» (2015);

4) підзаконні нормативні акти: а) акти, норми яких поширюють свою дію загалом на правоохоронні органи – Указ Президента України «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів» (2005), Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю (2011), Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (2012), Порядок взаємодії органів державної контрольно-ревізійної служби, органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки України (2016), Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (2016); б) акти, норми яких регулюють діяльність одного правоохоронного органу як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави:

– Укази Президента України: «Про затвердження Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України» (2001), «Питання діяльності Служби безпеки України» (2005), «Про повноваження та гарантії здійснення постійного контролю за діяльністю Служби безпеки України» (2007), «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» (2008), «Про утворення Національного антикорупційного бюро України» (2015), «Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України» (2015), «Про державну охорону Національного антикорупційного бюро України» (2015), «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» (2016), «Про символіку Генеральної прокуратури України» (2017);

– Постанови Кабінету Міністрів України: «Про проходження служби особами начальницького складу податкової міліції та обчислення їм вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги» (1998), «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури» (2012), «Про Державну фіскальну службу України» (2014), «Про

утворення Національної поліції України» (2015), «Про утворення територіального органу Національної поліції» (2015), «Про затвердження Положення про Національну поліцію» (2015), «Про однострій поліцейських» (2015);

– Розпорядження Кабінету Міністрів України: «Про забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України» (2015);

– Накази Міністерства внутрішніх справ України: «Про організацію видачі спеціальних жетонів поліцейським» (2015), «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських» (2015), «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських» (2015), «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні (2017);

– Накази директора Національного антикорупційного бюро: «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службового розслідування стосовно працівників Національного антикорупційного бюро» (2015), «Про затвердження Порядку складання та подання запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Національне антикорупційне бюро» (2016), «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації, розгляду запитів на публічну інформацію у Національному антикорупційному бюро» (2016), «Про затвердження Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків в діяльності Національного антикорупційного бюро» (2017), «Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію у Національному антикорупційному бюро» (2017);

– Накази Державної фіскальної служби України: «Про введення в дію структури та штатного розпису Державної фіскальної служби України» (2014);

– Накази Служби безпеки України: «Про затвердження Інструкції про організацію виконання Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України» (2008);

– Накази Генеральної прокуратури України: «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» (2012), «Про організацію інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури України» (2015), «Про основні засади організації роботи в органах прокуратури України» (2017).

6. Запропоновано під поняттям «адміністративно-правовий статус правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» розуміти закріплену на законодавчому рівні сукупність таких елементів, як мета діяльності, завдання, функції, компетенція та повноваження, організаційно-штатна структура, юридичні гарантії та юридична відповідальність зазначених суб'єктів, які загалом визначають місце зазначених правоохоронних органів у системі суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави.

7. Встановлено, що формально мета діяльності правоохоронних органів

України прямо не визначена, але, беручи до уваги норми нормативних актів, які регламентують їх діяльність, та основних положень наукової доктрини, визначено, що метою правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави є захист фінансово-економічних інтересів держави від внутрішніх та зовнішніх протиправних посягань.

Під завданнями правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави запропоновано розуміти обмежені ресурсами короткострокові цілі організації та діяльності зазначених суб'єктів, спрямованих на досягнення довгострокової мети – захист фінансово-економічних інтересів держави від внутрішніх та зовнішніх протиправних посягань, тоді як функції правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, які є похідними від їх мети та завдань – безперервні, постійні і такі, що не залежать від певних подій, напрямки діяльності правоохоронних органів (оперативно-розшукова діяльність, проведення дізнання та слідства, профілактична діяльність, взаємодія з державними і недержавними суб'єктами щодо протидії фінансово-економічним правопорушенням тощо).

8. Визначено поняття «компетенція правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» як комплексного інституту, який включає повноваження (права та обов'язки), предмет відання та просторові межі діяльності правоохоронних органів, які захищають фінансово-економічні інтереси держави від внутрішніх та зовнішніх протиправних посягань.

Запропоновано класифікувати повноваження правоохоронних органів України за такими критеріями: 1) за змістом: інформаційно-аналітичні; повноваження щодо профілактики фінансово-економічних правопорушень; правотворчі; повноваження щодо виявлення, припинення, досудового розслідування фінансово-економічних адміністративних і кримінальних правопорушень; контроль-наглядові; повноваження щодо взаємодії та співробітництва з органами влади, правоохоронними органами іноземних держав, окремими громадянами та іншими суб'єктами; 2) за належністю повноважень правоохоронному органу загалом чи лише окремим його підрозділам: основні та спеціальні повноваження; 3) за спрямованістю повноважень правоохоронних органів: функціональні, організаційні та забезпечувальні повноваження.

9. Доведено, що штатна структура правоохоронних органів України відображає кількісно-професійний склад працівників, а організаційна – їх розподіл відповідно до покладених на них завдань. Зважаючи на відмінності у статусі кожного з правоохоронних органів України, які захищають фінансово-економічні інтереси від протиправних посягань, виділено такі особливості їх організаційно-штатної структури:

1) загальну систему органів поліції складають два рівні – центральний і територіальний; специфікою обох рівнів є діяльність відповідних управлінь

Департаменту захисту економіки як міжрегіонального, територіального органу поліції; на законодавчому рівні досить детально регламентовано особливості та етапи професійної підготовки поліцейських;

2) система органів Національного антикорупційного бюро України має два рівні – центральний і територіальний; повноваження щодо визначення структури бюро надано Директору бюро; говорячи про штатну структуру бюро, актуальним залишається питання законодавчого визначення статусу детектива бюро;

3) організаційно-штатну структуру податкової міліції важко назвати такою, що відповідає завданням, покладеним на неї, та потребує перегляду і внесення змін щодо кількісного складу слідчих управлінь фінансових розслідувань;

4) структуру Служби безпеки України визначає Президент України, де особливе місце належить Головному управлінню контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки; на законодавчому рівні доцільним є закріплення елементів професійної підготовки кадрів для спецслужби та запровадження нової спеціальності «Фінансова безпека держави», за якою здійснюватиметься підготовка кадрів Національною академією Служби безпеки України та Інститутом підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національним юридичним університетом ім. Ярослава Мудрого;

5) організаційна система органів прокуратури України має п'ять ланок, кожна з яких виконує покладені на них національним законодавством конкретні завдання та функції; новацією системи органів прокуратури у 2014 році стало створення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, яка безпосередньо підзвітна Генеральному прокурору України.

10. З'ясовано, що гарантії як елемент адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України поділяються на: 1) адміністративно-матеріальні та адміністративно-процесуальні; 2) загальні та спеціальні; 3) функціональні, організаційно-кадрові, пов'язані з реалізацією співробітниками правоохоронних органів прав та обов'язків і гарантії соціально-економічного характеру.

Зроблено висновок, що співробітники правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, можуть бути суб'єктами дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної, кримінальної відповідальності. На підставі норм чинного законодавства України з'ясовано специфіку кожного виду юридичної відповідальності співробітників правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Визначено, що на сьогодні найбільш проблемною є дисциплінарна відповідальність співробітників правоохоронних органів України, насамперед через відсутність належного правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку з їх заохоченням чи накладенням на них дисциплінарного стягнення. Відповідно вважається доцільним розробити та прийняти на законодавчому

рівні нові дисциплінарні статuti Служби безпеки, податкової міліції і Національного антикорупційного бюро. Обґрунтовано необхідність прийняття на законному рівні Дисциплінарного статуту органів прокуратури.

11. Запропоновано під рівнями діяльності правоохоронних органів України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави, розуміти визначений системою і структурою правоохоронних органів цілеспрямований вплив вказаних органів на суспільні відносини, які виникають у зв'язку з протидією та боротьбою з правопорушеннями, що посягають на фінансово-економічні інтереси держави. Зважаючи на положення норм чинного національного законодавства, доведено, що діяльність правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави здійснюється на міжнародному, загальнодержавному та регіональному рівнях.

Напрями діяльності правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, запропоновано розуміти як визначений нормами національного законодавства перелік конкретних дій та рішень, які вчиняються та приймаються правоохоронними органами в рамках закону для досягнення кінцевої мети їх діяльності, а саме зниження рівня фінансово-економічної злочинності. Беручи до уваги специфіку діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічних інтересів держави, виділено стратегічний і тактичний напрями.

12. Під адміністративно-правовими формами діяльності правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, запропоновано розуміти сукупність зовнішньовиражених дій чи рішень співробітників правоохоронних органів України, вчинених чи прийнятих ними в межах національного законодавства з метою сприяння ефективному виконанню покладених на них законом завдань щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Виділено правові (видання юридичних та індивідуальних актів, укладення адміністративних договорів, вчинення інших юридично значущих дій) та організаційні (розгляд звернень громадян, проведення нарад, інформаційно-аналітична робота, матеріально-технічні операції) адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Крім того, доведено, що до юридично значущих дій правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, які є правовою формою їх діяльності, належить: 1) установча діяльність, що передбачає утворення, реорганізацію чи ліквідацію підрозділів правоохоронного органу, його територіальних органів, підприємств, установ організацій, які належать до сфери його управління; 2) реєстраційна діяльність, завдяки якій правоохоронні органи України можуть фіксувати необхідну інформацію з метою ведення її обліку, подальшого використання для запобігання, припинення і розслідування правопорушень, які посягають на фінансово-економічні інтереси держави або вже завдали шкоди таким

інтересам, здійснення контролю за використанням такої інформації іншими суб'єктами; 3) юрисдикційна діяльність, спрямована безпосередньо на протидію і боротьбу з правопорушеннями, які посягають на фінансово-економічні інтереси держави.

13. Під адміністративно-правовими методами діяльності правоохоронних органів України, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни, запропоновано розуміти визначені національним законодавством способи і прийоми цілеспрямованого впливу правоохоронних органів України щодо усунення причин скоєння фінансово-економічних правопорушень і безпосередньо запобігання скоєнню останнім, а у разі їх вчинення – припинення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності з метою відшкодування шкоди, завданої фінансово-економічним інтересам держави. Враховуючи специфіку діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, методами їх діяльності є примус та переконання.

14. Організаційні основи діяльності правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, визначено, як закріплені національним законодавством положення, які визначають систему управлінських дій, спрямованих на впорядкування структури правоохоронних органів, оптимальний розподіл функціональних обов'язків між підрозділами правоохоронних органів, координацію діяльності правоохоронних органів та взаємодію між ними, належну підзвітність правоохоронних органів та контроль за їх діяльністю, що в сукупності впливає на ефективність виконання зазначеними суб'єктами покладених на них завдань щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави від протиправних посягань.

Охарактеризовано основні засади діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічної безпеки держави, зокрема: верховенство права, єдиноначальність і колегіальність, політична нейтральність та позапартійність, територіальність, відкритість і прозорість, підконтрольність і підзвітність суспільству та державним органам, які передбачені Конституцією України і спеціальними нормативними актами, що регламентують їх діяльність.

Встановлено, що на законодавчому рівні відсутнє визначення поняття взаємодії правоохоронних органів, а також прав та обов'язків правоохоронних органів України. Часткову інформацію про форми їх взаємодії можна отримати із підзаконних актів, однак вони не враховують специфіки такої взаємодії у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Запропоновано координацію діяльності правоохоронних органів України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, умовно поділяти на внутрішню, яку здійснює керівник правоохоронного органу або визначений законодавством підрозділ органу з метою забезпечення злагодженої діяльності всіх структурних підрозділів та

посадових осіб правоохоронного органу з метою виконання покладених на них завдань, та на зовнішню, яку здійснює Генеральний прокурор України з метою забезпечення повноцінного використання ресурсів правоохоронних органів у сфері протидії та боротьби з правопорушенням.

Акцентовано увагу на тому, що взаємодія та координація між правоохоронними органами України, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, не є досконалою. Відповідно для покращення взаємодії та координації діяльності зазначених суб'єктів запропоновано: а) окремим нормативним актом регламентувати порядок, рівні, форми взаємодії правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, їх права, обов'язки, відповідальність під час такої взаємодії; б) спростити координацію діяльності правоохоронних органів через усунення неефективних форм її здійснення; в) регламентувати юридичну відповідальність за координацію правоохоронної діяльності загалом чи реалізацію окремих координаційних заходів; г) удосконалити інформаційний обмін між правоохоронними органами через створення та функціонування єдиного інформаційного простору.

15. Узагальнено досвід зарубіжних держав-членів ЄС (Італія, Румунія, Македонія, Австрія, Хорватія, Грузія, Латвія, Норвегія) так само, як і досвід деяких держав СНД (Киргизька Республіка, Республіка Казахстан), який дозволяє стверджувати про існування спеціального правоохоронного органу, який запобігає, виявляє, припиняє, розслідує та розкриває фінансово-економічні правопорушення.

Визначено, що серед існуючих на сьогодні моделей функціонування правоохоронного органу, на який законодавством покладено здійснення протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушення, найбільш поширеною в зарубіжних державах є діяльність такого правоохоронного органу з безпосереднім підпорядкуванням саме Міністерству фінансів.

16. Зважаючи на те, що Україна на сьогодні реформує правоохоронні органи, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, запропоновано взяти до уваги досвід діяльності правоохоронних органів зарубіжних держав, які запобігають, виявляють, припиняють, розслідують та розкривають фінансово-економічні правопорушення, зокрема щодо їх підпорядкування Міністерству фінансів, з метою створення єдиного правоохоронного органу, який забезпечує фінансово-економічну безпеку держави і досягнення найбільшого ефекту від проведеної реформи.

На підставі аналізу даних соціологічних досліджень, а також показників економічної ефективності правоохоронних органів України, які на сьогодні забезпечують фінансово-економічну безпеку держави, ще раз обґрунтовано доцільність створення єдиного правоохоронного органу України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави з виключними повноваженнями щодо здійснення досудового розслідування фінансово-економічних злочинів.

Проаналізовано останній законопроект «Про Національне бюро фінансової безпеки держави» та акцентовано увагу на існуванні ряду неоднозначних положень, що прямо стосуються підслідності майбутнього органу та визначення його місця у системі існуючих правоохоронних органів України. Запропоновано передбачити підпорядкованість нового органу Міністерству фінансів України, а для покращення взаємодії між існуючими правоохоронними органами, а також органами, які є суб'єктами фінансового моніторингу, створити єдиний центр, який об'єднуватиме зусилля вищезазначених суб'єктів з метою протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями.

17. Визначено, що в існуючих умовах реформування правоохоронних органів України необхідно переглянути систему оцінювання їх діяльності. Ефективність і результативність функціонування правоохоронних структур України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави, прямо залежать не лише від того, які завдання на них буде покладено національним законодавством, а й за допомогою яких критеріїв оцінюватимуться основні результати їх роботи.

Запропоновано закріпити на законодавчому рівні такий перелік критеріїв оцінювання правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави: 1) стан дотримання передбачених національним законодавством процесуальних строків (відкриття та закриття кримінального провадження тощо); 2) рівень профілактики та розкриття фінансово-економічних злочинів (загальна кількість попереджених та розкритих фінансово-економічних злочинів, загальний стан фінансово-економічної злочинності у державі; співвідношення зазначених показників за поточний та попередні роки); 3) дотримання вимог законності (кількість скарг щодо неправомірної відмови у відкритті справ, незаконності закриття справ, зловживання співробітником правоохоронного органу наданим йому законом службовим становищем); 4) громадська думка (рівень довіри громадян до співробітників правоохоронних органів України, який на постійній основі, а саме щороку, повинен визначатися незалежною соціологічною службою); 5) професіоналізм (результати атестування, а також повсякденного оцінювання керівництвом правоохоронного органу діяльності співробітника); 6) економічний ефект від діяльності (співвідношення між коштами, виділених на фінансування правоохоронних органів, та сумою коштів, відшкодованих ними до державного та місцевого бюджетів держави за результатами розкриття фінансово-економічних злочинів). Зазначені критерії загалом охоплюють як статистичні дані про кількість виявлених та розкритих фінансово-економічних злочинів, які на сьогодні фактично містяться у звітах про діяльність існуючих правоохоронних органів України, так і якісні критерії, а саме громадська думка, встановлення рівня якої дозволить визначити задоволеність населення діяльністю правоохоронних органів, а також його готовність до взаємодії з правоохоронними структурами. Більше того, закріплення зазначених критеріїв на законодавчому рівні та їх практичне

використання дозволить комплексно й на постійній основі оцінювати діяльність правоохоронних органів України, які захищають фінансово-економічні інтереси держави.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2019. 477 с.

2. Резнік О. М., Ключко А. М., Кобзева Т. А. Фінансова система України очима молодих науковців: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2016. 139 с.

Статті в наукових фахових виданнях:

3. Резнік О. М. Порівняльний аналіз сутності економічної безпеки України та країн Європейського Союзу. *Форум права*. 2015. № 4. С. 232–236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2015_4_42.

4. Резнік О. М. Реформування правоохоронних органів в аспекті забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Право і суспільство*. 2016. № 2. Ч. 1. С. 145–151.

5. Резнік О. М., Андрійченко Н. С. Специфіка адміністративно-правового статусу СБУ як суб'єкта захисту фінансової системи держави. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 156–160.

6. Резнік О. М. Критерії оцінювання діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки країни: окремі аспекти. *Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції»*. 2017. № 2. Т. 2. С. 77–79.

7. Резнік О. М. Адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни. *Правові горизонти*. 2017. № 7 (20) С. 34–39.

8. Резнік О. М. Рівні і напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки. *Право і Безпека*. 2017. № 4 (67). С. 136–141.

9. Резнік О. М. Оцінка діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 6 (21). Т. 2. С. 71–74.

10. Резнік О. М. Адміністративно-правові методи діяльності правоохоронних органів України із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. № 49. Т. 2. С. 73–77.

11. Резнік О. М. Історико-правовий аналіз діяльності правоохоронних органів України із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Юридичний науковий електронний журнал Запорізького національного університету. 2018. № 2. С. 154–157. URL: http://lsej.org.ua/2_2018/42.pdf.

12. Резнік О. М. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68). № 2. С. 88–94.

13. Резнік О. М. Мета, завдання та функції правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2018. № 1. С. 208–211. URL: http://www.pap.in.ua/1_2018/61.pdf.

14. Резнік О. М. Компетенція та повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 2. Т. 1. С. 181–184.

15. Резнік О. М. Організаційно-штатна структура правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України. *Правові горизонти*. 2018. № 9 (22) С. 78–84.

16. Резнік О. М. Організаційні основи діяльності правоохоронних органів України із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. № 34. С. 34–38.

Статті в періодичних наукових виданнях, що індексуються БД Scopus:

17. Резнік О. М., Шевченко Г. М. Забезпечення економічної безпеки держави на прикладі податкової сфери: агентно-орієнтований і суб'єктно-правовий підходи. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6 (168). С. 167–172.

18. Reznik O. N., Burbyka M. M., Klochko A. M. Coordinating Activity of the Prosecutor's Office in the Sphere of Criminality Prevention of Ukraine. *International Journal of Environmental & Science Education*. Vol. 11. No. 18. 2016. P. 11931–11941.

19. Kulish A., Andriichenko N., Reznik O. A step forward in the minimization of political corruption in financial support of political parties: the experience of Ukraine and Lithuania. *Baltic Journal of Law & Politics*. Vol. 11. No. 1 (2018). P. 108–130.

Статті в зарубіжних періодичних наукових виданнях:

20. Резнік О. Н. Экономическая безопасность как составляющая национальной безопасности Украины, которая охраняет финансовую систему Украины. *Leges si viata (Закон и жизнь (Молдова))*. 2016. № 11/2 (299). С. 92–95.

21. Резнік О. М. Роль Служби безпеки України як правоохоронного органу в захисті фінансової системи держави. *Jurnalul Juridic national: Teorie si*

Practica (Національний юридический журнал: теория и практика (Молдова)). 2016. № 5 (21). С. 77–79.

22. Резнік О. М. Розвиток та становлення МВС України як суб'єкта захисту фінансової системи. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/1. С. 181–186.

23. Reznik O. M. The Italian Financial Guard as an Effective Mechanism to Ensure Financial and Economic Security: Experience for Ukraine and Possibilities of Its Application. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 4 (10). P. 14–18.

24. Резнік О. М. Сутність та структура адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 2-2 (30). С. 69–72.

25. Резнік О. М. Щодо внесення змін до кримінального та кримінального процесуального законодавства у зв'язку зі створенням Національного бюро фінансової безпеки України. *Visegrad journal on human rights*. 2018. № 3. С. 131–136.

Тези наукових доповідей:

26. Резнік О. М. Економічна безпека – європейський досвід запобігання та розкриття економічних злочинів. *Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 21–22 травня 2015 року / редколегія: проф. А. М. Куліш, М. М. Бурбика, О. М. Резнік. Суми: Сумський державний університет, 2015. С. 346–348.*

27. Резнік О. Н. Сравнительный анализ законодательства Украины и Республики Беларусь в сфере ответственности за коррупционные правонарушения. *Уголовная политика Республики Беларусь: состояние и пути совершенствования: материалы Междунар. науч.-практ. конф., г. Барановичи, 14–15 мая 2015 г. / редколегия: М. В. Андрияшко, А. Н. Русак, Н. Ф. Данилова, О. И. Скок. Барановичи: БарГУ, 2015. С. 86–88.*

28. Резнік О. Н. Государственная финансовая инспекция как субъект обеспечения финансово-экономической безопасности государства. *Уголовная политика Республики Беларусь: состояние и пути совершенствования: сборник материалов II Международной научно-практической конференции, г. Барановичи, 12–13 мая 2016 г. – Барановичи: БарГУ, 2016. С. 86–88.*

29. Резнік О. М. Адміністративно-правовий статус податкової міліції як суб'єкта захисту фінансово-економічної безпеки України. *Україна 2030: виклики та перспективи: матеріали доповідей міждисциплінарного семінару (Доломітови Альпи, Кастелло-ді-Ф'ємме, Італія, 2017). Кастелло-ді-Ф'ємме; Львів, 2017. С. 83–88.*

30. Rieznik O. M. The issues of the legal protection of the tax police workers in Ukraine // «Human rights: theory and practice» Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the First International educational and scientific forum (Poland, January 23–28, 2017) / Edited by Maryna Dei. London: IASHE, 2017. P. 174–176.

31. Резнік О. М. Створення нового правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки: реалії для України. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017 р.) у 2 т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Т. 2. С. 104–106.

32. Резнік О. М. Зарубіжний досвід діяльності правоохоронних органів що забезпечують фінансово-економічну безпеку. *Science and society: Collection of scientific articles*. Edizioni Magi, Roma, Italy, 2017. P. 283–286.

33. Резнік О. М. Сучасні підходи до визначень економічна та фінансова безпека в Україні. Міжнародна наукова-практична конференція «*Актуальні проблеми права на сучасному етапі розвитку державності*» International research and practice conference «*Urgent problems of law on the modern stage of statehood development*»: Conference proceedings, October 20–21, 2017. Lublin: Izdewniciba «Baltija Publishing», 2017. P. 178–181.

34. Резнік О. М. Адміністративно-правовий статус державної фіскальної служби України як суб'єкта захисту економічної безпеки держави. International scientific conference «*The development of legal sciences: problems and solutions*»: Conference proceedings, April 27–28, 2018. Kaunas: Izdewniciba «Baltija Publishing», 2018. P. 57–59.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

35. Резнік О. М., Лобко К. А. До питань протидії корупції у діяльності податкової міліції (на прикладі Сумської області в 2013–2014 рр.). *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право» / ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2014. № 5. С. 275–277.

36. Куліш А. М., Мулявка Д. Г., Резнік О. М. Діяльність податкової міліції: правові та організаційні засади: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2015. 126 с.

37. Гаруст Ю. В., Резнік О. М. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів фінансової системи України під час здійснення податкового контролю: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2016. 134 с.

38. International Aspect of Legal Regulation of Corruption Offences Commission on the Example of Law Enforcement Agencies and Banking System of Ukraine / Oleg M. Reznik, Alyona M. Klochko, Vladimir V. Pakhomov, Olga O. Kosytsia // *Journal of Advanced Research in Law and Economics [S.l.]*. 2017. Vol. 8. No. 1. P. 169–177 (Scopus).

39. Rieznik O., Kobzeva T., Batrachenko B. Activity of National Police of Ukraine in providing financial safety: monograph. Saarbrucken, Deutschland / Germany: GlobeEdit ist ein Imprint der / is a trademark of OmniScriptum GmbH & Co, 2017. P. 107.

40. Резнік О. М., Стеблянко А. В. Електронне декларування як форма контролю за діяльністю працівників правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Т. 2. № 44. С. 160–164.

41. Kulish A. M., Rieznik O. M., Andriichenko N. S. Political corruption in Ukraine. Saarbrucken, Deutschland / Germany: GlobeEdit ist ein Imprint der / is a trademark of OmniScriptum GmbH & Co, 2018. P. 96.

42. Burbyka V. O., Solonar A. V., Reznik O. M. Interaction between local authorities and law enforcement agencies. Saarbrucken, Deutschland / Germany / Globe Edit ist ein Imprint der / is a trademark of OmniScriptum GmbH & Co, 2018. P. 151.

АНОТАЦІЯ

Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Сумський державний університет, Суми, 2019.

Дисертацію присвячено аналізу адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Уточнено поняття, ознаки фінансово-економічної безпеки. Визначено сутність адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України, місце правоохоронних органів у ньому, етапи їх становлення. Класифіковано адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Розкрито поняття та сутність елементів адміністративно-правового статусу правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Охарактеризовано рівні, напрями, адміністративно-правові форми, методи, організаційні основи діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Узагальнено зарубіжний досвід організації та діяльності таких правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. Запропоновано напрями оптимізації діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України, координації та взаємодії між ними, оцінювання їх діяльності.

Ключові слова: *фінансово-економічна безпека, забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, правоохоронні органи, адміністративно-правові засади, адміністративно-правовий статус, адміністративно-правовий механізм, адміністративно-правові форми, адміністративно-правові методи, критерії оцінювання.*

АННОТАЦИЯ

Резник О. Н. Административно-правовые основы деятельности правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Сумский государственный университет, Сумы, 2019.

Диссертация посвящена анализу административно-правовых основ деятельности правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины. Уточнены понятие, признаки финансово-экономической безопасности. Определены сущность административно-правового механизма обеспечения финансово-экономической безопасности Украины, место правоохранительных органов в нем, этапы их становления. Классифицированы административно-правовые основы деятельности правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины. Раскрыты понятие и сущность элементов административно-правового статуса правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины. Охарактеризованы уровни, направления, административно-правовые формы, методы, организационные основы деятельности правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины. Обобщен зарубежный опыт организации и деятельности таких правоохранительных органов и возможности его использования в Украине. Предложены направления оптимизации деятельности правоохранительных органов по обеспечению финансово-экономической безопасности Украины, координации и взаимодействия между ними, оценки их деятельности.

Ключевые слова: *финансово-экономическая безопасность, обеспечение финансово-экономической безопасности государства, правоохранительные органы, административно-правовые основы, административно-правовой статус, административно-правовой механизм, административно-правовые формы, административно-правовые методы, критерии оценки.*

SUMMARY

Rieznik O. M. Administrative and legal framework for the activity of law-enforcement agencies ensuring financial and economic security of Ukraine. – As a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law Sciences in specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law. – Sumy State University, Sumy, 2019.

The thesis deals with the analysis of the administrative and legal framework for the activity of law-enforcement agencies ensuring the financial and economic security

of Ukraine. It clarifies the concept and generalizes the features of financial and economic security as a component of national security of the state and the object of administrative and legal protection. The essence of the administrative and legal mechanism for ensuring the financial and economic security of Ukraine, the place of law-enforcement agencies in the specified mechanism are determined. The stages of formation of law-enforcement agencies ensuring financial and economic security of Ukraine are outlined. The administrative and legal framework for the organization and activity of law-enforcement agencies ensuring the financial and economic security of Ukraine are classified. The thesis reveals the concept and structure of the administrative and legal status of law-enforcement agencies ensuring the financial and economic security of Ukraine. It specifies the purpose, tasks, functions, competence, powers, organizational and staff structure, legal guarantees and liability as elements of the administrative and legal status of law-enforcement agencies ensuring the financial and economic security of Ukraine. The thesis characterizes levels and areas, administrative and legal forms and methods, organizational framework for the activity of law-enforcement agencies ensuring financial and economic security of Ukraine. The foreign experience of the organization and activity of law enforcement agencies ensuring financial and economic security is generalized and the possibilities of its use in Ukraine are outlined. The areas for optimization of activity of law-enforcement agencies ensuring financial and economic security of Ukraine, coordination and interaction between them are proposed. Proposals on improving the evaluation of the activity of law-enforcement agencies ensuring the financial and economic security of Ukraine are provided.

Key words: *financial and economic security, ensuring financial and economic security of the state, law enforcement agencies, administrative and legal principles, administrative and legal status, administrative and legal mechanism, administrative and legal forms, administrative legal methods, evaluation criteria.*